

— מהו ברכתו?

לא הוה אדעתיה דרבא מאי קאמר ליה [לא הבין רבא מהי שאלתו של ההוא מרבנן].

יטיב רבינא קמיה דרבא ואמר ליה לההוא מרבנן: מהי שאלתך, האם טרימא דשומשמי קא אמרת, שכותשים את השומשמים קצת, או דקורטמי קא אמרת, שהוא כרכום כתוש שנותנים בו יין, או דפורצני ענבים כתושים שנותנים בהם מים לעשות מהם תמד קא אמרת?

אדהכי והכי אפקיה הבין רבא משאלותיו של רבינא לדעתיה של ההוא מרבנן.

אמר ליה: חשילתא [דבר כתוש ומעוך] ודאי קא אמרת ושאלת מה ברכתו, ואדכרתן מלתא [הזכרתני דבר ששמעתי].

והוא, הא דאמר רב אסי: האי תמרי של תרומה — מותר לעשות מהן טרימא, שאין הכתישה המועטת מבטלת מהם את שם הפרי, ואסור לעשות מהן שכר, לפי שבכך משנה את התרומה מ"מאכל" ל"משקה" ואסור לשנות תרומה מברייתה⁽⁹⁾. — הרי שעשיית התמרים ל"טרימא" אינה משנה את הפרי מברייתו ועדיין שם הפרי עליו ולכן יש לברך על הטרימא "בורא פרי העץ".

והלכתא: תמרי ועבדינהו טרימא — מברכין עלוייהו "בורא פרי העץ",

מאי טעמא? כי גם לאחר שנכתשו עדיין במלתייהו קיימי, כדמעיקרא.

שתיתא, מאכל העשוי מקמח קליות שמערכים בו מים שמן ומלח⁽¹⁰⁾,

דייק מלשון הרמב"ם (פ"ח מברכות ה"ד) שלדעתו אף אם הוא מרוסק לגמרי ברכתו "בורא פרי העץ".

בביאור המחלוקת, עיין חזון איש (סימן ל"ג) שתלה מחלוקתם בב' תירוצי התוספות בחולין (קכ ב ד"ה היכא) עיין בדבריו.

להלכה: השולחן ערוך (רב ס"ז) פסק כדעת הרמב"ם שאף אם הפרי מרוסק לגמרי ברכתו "בורא פרי העץ", [ואף שיש אומרים שהרמ"א חולק עליו בזה, כתב המשנה ברורה (סקמ"ב)] שהלכה כדעת השולחן ערוך ורק באופן שהפרי התרסק לגמרי עד כדי שלא ניכר כלל מה הוא יש לברך עליו שהכל, עיין שם ברמ"א ובמשנה ברורה].

והנה לדעת רש"י הקשה בספר קהילות יעקב (סימן כ"ג) מדוע הוצרכה הגמרא לעיל לפטור מי פירות מברכת "בורא פרי העץ" מטעם שהם נחשבים ל"זיעה בעלמא", והרי ב"טרימא" אנו

רואים שגם כשממשות הפרי קיימת אלא שהוא מרוסק לגמרי מברכים עליו ברכת "שהכל" משום שהפרי כבר אינו בחשיבותו הראויה ואם כן מדוע הוצרכנו לפטור מי פירות מברכת בורא פרי העץ רק משום שהם נחשבים ל"זיעה בעלמא", עיין בדבריו.

9. רמב"ם (פי"א מתרומות ה"ב) ופירוש הרע"ב (תרומות פי"א מ"ג). אכן עיין בפירוש המשניות לרמב"ם שמבואר מדבריו שטעם האיסור הוא כי בזה שמשנה את המאכל למשקה הריהו מפקיע שם תרומה ממנו כי על משקה אין שם תרומה, וכן פירש הקרית מלך (שם). ועיין עוד בספר דרך אמונה לגר"ח קנייבסקי שליט"א (שם) בשם אביו, בעל הקהילות יעקב.

10. רש"י שבת (קנ"ה ב ד"ה קלי).